

TÉMA: DOMÁCE NÁSILIE

1. Čo je násilie?

Pod týmto pojmom si zvyčajne predstavujeme najmä násilie fyzické. Násilím je však každá forma ubližovania, vyhrážania, fyzického, sexuálneho a psychického nátlaku, prejavu nadvlády a zneužívania moci jednou stranou. Je to teda akékoľvek konanie, ktoré negatívne vplyva alebo ohrozuje život, fyzickú a psychickú integritu, alebo osobnú slobodu, alebo ktoré vážne poškodzuje vývoj osoby, na ktorej je násilie páchané. Násilia sa môže dopustiť aj štát napríklad tým, že jeho páchaniu nebráni.

1.1. Formy násilia

Môžu byť rôzne a často sa vyskytujú viaceré súčasne. Najčastejšími sú:

- **Fyzické alebo telesné násilie**, ku ktorému patria všetky možné formy násilného zaobchádzania alebo týrania – kopanie, bitie (rukou, iným predmetom), ťahanie za vlasy, pálenie cigaretami a iné fyzické ubližovanie.
- **Psychické alebo duševné násilie**, ktoré sa najčastejšie prejavuje citovým a slovným týraním.
- **Sexualizované násilie** zahŕňa všetky sexuálne činy, ktoré sú niekým – zneužívateľom – na obeti násilne vynútené, napr. znásilnenie, sexuálne zneužívanie, nútenie sledovať pornografiu a ďalšie.
- **Sociálne násilie**, ktorého cieľom je izolovať obeť od spoločnosti. Patrí sem napríklad bránenie v styku s okolím, priateľmi a priateľkami, zamykanie v byte alebo nejakej časti bytu, blokovanie telefónu a podobné obmedzenia.
- **Ekonomické násilie** znamená zneužívanie moci nad obeťou pri disponovaní s finančnými prostriedkami. Patrí sem napríklad situácia, keď osoba disponuje peňažnými prostriedkami, a obmedzuje inej osobe prístup k peniazom alebo jej zakazuje chodiť do práce.

V súvislosti s násilím sa stretávame s pojmami ako týranie, zneužívanie, zanedbávanie. Týranie má v zásade dve formy: fyzické a psychické. O fyzickom alebo telesnom týraní sa hovorí, keď má aktívnu povahu. Je vždy kombinované alebo sprevádzané týraním psychickým a zahŕňa všetky akty násilia ako bitie rukou, palicou, remeňom, kopanie, pálenie cigaretou, oparenie vriacou vodou, priväzovanie k nábytku, ťahanie za vlasy, trhanie vlasov. Pri tejto forme môže dôjsť k spôsobeniu tržných rán, otrasu mozgu, miechy, zlomeninám, popáleninám a podobným poraneniam. Sem možno zaradiť aj úmyselné zanedbávanie starostlivosti o dieťa, ktoré často vedie k jeho zraneniu, ba niekedy až k smrti. Pri fyzickom týraní sa dá zistiť násilie podľa viditeľných stôp alebo následkov.

Psychické týranie býva veľmi ťažko identifikovateľné a objektívne podložené, napr. fotografiami. Môže mať takisto formu aktívnu – nadávky, verbálne útoky na sebavedomie týranej osoby, opakované ponižovanie, zosmiešňovanie či zavrhovanie. Druhou formou je týranie pasívnej povahy, napríklad formou nezájmu o deti, nevšímavosťou a nedostatkom

starostlivosti, príp. permanentným porovnávaním so súrodencom, ktorý je podľa rodičov múdrejší, úspešnejší, poriadnejší a pod.

Zanedbávanie

Zanedbávaním možno rozumieť nedostatočnú starostlivosť, ktorá vedie k vážnemu poškodeniu vývoja dieťaťa. Zanedbávaním starostlivosti je neposkytnutie plnohodnotnej stravy, ošatenia, lekárskej starostlivosti, izolácie od okolitého prostredia, nedostatok prístrešia. Ďalej sem patrí aj ponechávanie detí bez dozoru, nezájum, čo dieťa robí mimo školy. Zanedbávanie môže byť spôsobené nezamestnanosťou rodičov, zlými bytovými podmienkami, rozvrátenosťou rodiny, alkoholizmom. V súčasnosti sa však zanedbávanie vyskytuje aj v úplných a materiálne dobre zabezpečených rodinách, kde rodičia nemajú na dieťa čas, príp. je dieťa nechcené.

Sexuálne zneužívanie

Za sexuálne zneužitie dieťaťa sa považuje vystavenie dieťaťa pohlavnému kontaktu, činnosti či správaniu. Zahŕňa akékoľvek sexuálne dotýkanie, styk s kýmkoľvek, komu bolo dieťa zverené do starostlivosti alebo s kým sa dieťa dostalo do kontaktu. Môže to byť rodič, príbuzný, priateľ, ale aj iné osoby. Nemusí ísť iba o činnosti, pri ktorých sa dospelý sexuálne uspokojuje dieťaťom, môže to byť aj zneužívanie dieťaťa v oblasti prostitúcie a pornografie. Dospelý si mlčanlivosť dieťaťa vynucuje psychickým vydieraním, vyhrázaním, rôznymi odmenami alebo trestami. Sexuálne zneužívanie je veľmi ťažké objaviť a dokázať.

Za sexuálne týranie medzi dospelými osobami možno pokladať akékoľvek sexuálne správanie, s ktorým nesúhlasí druhý partner, ako napr. nútenie k pohlavnému styku, pozeranie pornočasopisov, používanie pomôcok, alebo znásilňovanie pred deťmi.

2. Čo je domáce násilie ?

Domáce násilie alebo násilie v rodine obsahuje všetky prejavy fyzického, psychického, sociálneho sexualizovaného násillia (slovné urážky, ponižovanie, ublíženie na zdraví, znásilnenie, zneužívanie, vyhrážanie, ekonomické vydieranie) a vyskytuje sa v domácnosti, resp. v rodine. Je to zneužitie moci jedného partnera voči druhému. Prípady domáceho násillia môžu byť hodnotené ako priestupky alebo trestné činy proti rodine a mládeži, proti životu a zdraviu, proti slobode a ľudskej dôstojnosti a ďalšie. Dnes neexistuje presná a jednotná definícia pojmu domáce násilie ani u nás ani v medzinárodných dokumentoch, existujú však medzinárodné dokumenty – dohovory¹ a deklarácie² – ochraňujúce jednotlivé skupiny, ktoré sa stávajú obeťami domáceho násillia. Najčastejšie ide o ženy a deti, niekedy je však násilie namierené aj proti starším členom rodiny a mužom.

Medzi významné medzinárodné dohovory týkajúce sa násillia, ktoré Slovenská republika prijala a stali sa súčasťou nášho právneho poriadku, patria Dohovor o právach dieťaťa z roku 1989 a Dohovor o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien z roku 1979.

Tieto dokumenty neobsahujú presnú definíciu pojmu násillia, upravujú však, že štát, ktorý je zmluvnou stranou dohovoru, sa zaväzuje nediskriminovať a ochraňovať ženy a deti pred akýmkoľvek násillím, urážaním, zanedbávaním alebo zneužívaním.

Medzinárodným dokumentom, ktorý obsahuje definíciu násillia páchaného na ženách, je **Deklarácia o odstránení násillia páchaného na ženách (1993)**. Podľa článku 1 deklarácie sa

za násilie na ženách považuje: “akýkoľvek čin násilia, založený na rodovej nerovnosti, ktorej je dôsledkom, alebo ktorý smeruje proti tomu, aby jeho dôsledkom bolo fyzické sexuálne alebo psychické poškodenie trpiacej ženy, vrátane vyhrážania sa takýmito činmi, nátlaku alebo akéhokoľvek odňatia slobody, či už vo verejnom alebo súkromnom živote.“ Podľa čl. 2 písm. c môže ísť o takého konanie aj so strany štátu alebo jeho orgánov, či už aktívne, keď ho sám vykonáva, alebo pasívne, keď mu prihliada. Táto deklarácia predstavuje medzinárodný konsenzus o záväzkoch vlád v odstraňovaní násilia páchaného na ženách a upozorňuje na potrebu riešiť túto problematiku špeciálnymi medzinárodnými dokumentmi.

2.1. Ochrana pred domácim násilím v právnom poriadku SR

Násilie v rodine, v jeho akejkolvek forme a podobe, či už vo forme psychického alebo fyzického násilia páchaného na ženách, deťoch, prípadne iných členoch rodiny, sa odzrkadľuje aj v právnom poriadku Slovenskej republiky. Násilie totiž ovplyvňuje každodenný život a zasahuje do všetkých oblastí – bývania, materiálneho zabezpečenia, starostlivosti o dieťa, fyzického i duševného zdravia a pod.

Domáce násilie a občianske právo

V tzv. civilnej alebo občianskoprávnej oblasti ide predovšetkým o otázku užívania spoločného bytu, ako aj o správu majetku týraných osôb. Pri užívaní bytu je potrebné rozlišovať, či je byt vo vlastníctve manželov alebo druhov, prípadne, či ide o užívanie bytu na základe nájomnej zmluvy. Ak nejde medzi mužom a ženou o manželský vzťah a byt je vo vlastníctve jedného z nich, právo na dispozíciu s bytom, ako aj rozhodovanie o tom, kto bude v byte bývať a užívať ho, prináleží jedine vlastníčkovi bytu. Situácia je iná, ak ide o spoločný nájom bytu nezosobášeného páru. V prípade, že dochádza k týraniu, bitiu osôb, poškodzovaniu zariadenia bytu, stáva sa spolužitie neznesiteľným. Ak má obeť násilia dostatočné podklady (záznamy z polície, výpovede susedov, fotografie, lekárske správy), môže podať návrh, aby súd zrušil právo na spoločný nájom bytu.

Častejšie sa však vyskytujú prípady, keď je objektom násilia žena zo strany muža v manželstve. Obeťou sa potom stávajú aj maloleté deti, ktoré rodičia vychovávajú a sú povinní starať sa o ich výživu. Pôvodne zákon neumožňoval rýchle a účinné riešenie takýchto životných situácií a viazal zrušenie spoločného nájmu na rozvod manželstva. Od roku 2003 však nastala významná zmena. Každý z manželov, rozvedených manželov alebo dokonca partnerov, ktorí bývajú v spoločnom byte, ak trpí fyzickým alebo psychickým násilím, alebo mu násilie hrozí, a z toho dôvodu je ich spolužitie neznesiteľné, môže podať návrh na súd, aby súd násilníkovi obmedzil užívacie právo k bytu, alebo ho z jeho užívania úplne vylúčil. Rovnaký problém nastáva, keď manželia bývajú v byte či dome v bezpodielovom spoluvlastníctve³, majetok nadobudli do svojho vlastníctva počas trvania manželstva a teda obaja sú rovnocennými vlastníčkmi. Okamžitú ochranu pred násilím je možné riešiť **návrhom na nariadenie predbežného opatrenia na súde**, ktorý je príslušný podľa miesta bydliska odporcu – teda toho, proti komu návrh smeruje. Týmto návrhom sa môže obeť domáhať, aby súd nariadil manželovi, prípadne druhovi, aby dočasne nevstupoval do domu alebo bytu obývanom osobou (manželkou, družkou, dieťaťom), ku ktorej je dôvodne podozrivý z násilia. O návrhu by mal súd v zmysle zákona rozhodnúť do siedmich dní odo dňa podania návrhu na vydanie predbežného opatrenia.

Občiansky zákonník ponúka aj obeti v tejto pozícii účinnejší a stálejší spôsob ochrany. Ak sa z dôvodu fyzického alebo psychického násilia alebo hrozby takého násilia vo vzťahu k manželovi alebo k blízkej osobe, ktorá býva v spoločnom dome alebo byte, stalo ďalšie spolužitie

neznesiteľným, môže súd na návrh jedného z manželov obmedziť užívacie právo druhého manžela k domu alebo bytu patriacemu do bezpodielového spoluvlastníctva, prípadne ho z jeho užívania úplne vylúčiť.

Ak sa manželia po rozvode nedohodnú, kto bude nájomný byt užívať, môže o zrušení spoločného nájmu rozhodnúť súd na návrh jedného z manželov. Súd zároveň určí, ktorý z nich bude byt ďalej užívať ako nájomca, pričom je povinný brať do úvahy záujmy maloletých detí. Preto je veľmi pravdepodobné, že v prípade zverenia detí do starostlivosti matky, súd v záujme detí rozhodne aj o jej práve byt naďalej užívať. Súd tiež rozhodne o tom, či má manžel právo na náhradný byt. Ak sa však preukáže, že rozvedený manžel za trvania manželstva alebo po rozvode manželstva voči druhému manželovi alebo voči blízkej osobe, ktorá s ním býva spoločne v byte, dopúšťal alebo dopúšťa fyzického násillia alebo psychického násillia, súd mu žiadnu bytovú náhradu neprizná.

Pri bytoch v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov je tiež potrebné rozhodnutie súdu o rozdelení majetku, ak sa rozvedení manželia písomne nedohodnú. Ak súd nerozhodne do troch rokov od návrhu na vysporiadanie spoluvlastníctva, platí, že obaja manželia sa stávajú spoluvlastníkmi – a teda prípadnú nehnuteľnosť vlastní rovnakým dielom. Samozrejme, takéto riešenie žene či deťom, ktoré trpia násillím zo strany muža alebo otca, nepomôže.

Iný prostriedok riešenia prostredníctvom práva je podanie **návrhu na zrušenie bezpodielového spoluvlastníctva ešte počas trvania manželstva**. Takýto návrh má právo podať manžel alebo manželka zo závažných dôvodov, ak by ďalšie trvanie spoluvlastníctva odporovalo dobrým mravom. Ak jeden z manželov podniká, návrh na súd podáva ten, ktorý nepodniká. Zrušenie bezpodielového spoluvlastníctva sa dotýka všetkého, čo manželia počas trvania manželstva nadobudli, nielen bytu či domu, v ktorom bývajú. Súd môže takému návrhu vyhovieť v prípadoch, keď jeden z manželov nehospodárne nakladá so spoločným majetkom, ničí ho pod vplyvom alkoholu, žije na úkor rodiny bez pričinenia o vytváranie spoločného majetku a podobne.

Problémom so zneužívaním spoločného majetku v manželstve možno predchádzať aj dohodou o vyňatí niektorých vecí z bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Takáto dohoda vyžaduje súhlas oboch manželov a musí byť spísaná pred notárom formou notárskej zápisnice.

Priestupky

Rôzne formy výtržníctva, ktoré sprevádzajú správanie násillníka, ponižovanie, urážky, vyhrážanie, stres, ublíženia na zdraví i poškodenie majetku sú sankcionované právom začatím priestupkového konania alebo trestného stíhania a následným uložením trestu za spáchanie priestupku, prípadne trestného činu. Tieto formy, na rozdiel od preventívnych metód, ako sú stretnutia so psychológom, skupinové terapie alebo iné formy občianskej prevencie a liečby, predstavujú zásah štátu, ktorý trestá nežiaduce správanie jednotlivcov a skupín.

Priestupok je také konanie, ktoré je definované v zákone o priestupkoch a v porovnaní s trestným činom je hodnotené ako menej závažné. Priestupky spravídla prešetrujú policajné orgány, po ich prešetrení však o priestupku rozhodujú a tresty ukladajú okresné úrady, nie súdy. Priestupkom v oblasti násillia v rodinných vzťahoch alebo násillia medzi blízkymi osobami môže byť tzv. porušenie nočného pokoja alebo vzbudenie verejného pohoršenia (neslušným správaním na verejnosti, výtržnosťami). Tieto druhy priestupkov zákon nazýva **priestupkami proti verejnému poriadku**, za ktoré je možné uložiť peňažnú pokutu do 1 000 Sk.

Priestupku proti občianskemu spolunažívaniu sa dopustí ten, kto inému z nedbanlivosti⁴ ublíži na zdraví, úmyselne naruší občianske spolunažívanie vyhrázaním ujmou na zdraví, drobným ublížením na zdraví, nepravdivým obvinením z priestupku, schválnosťami alebo iným hrubým správaním. Sankciou za tieto priestupky je peňažná pokuta limitovaná sumou 3 000 Sk.

Priestupkom proti majetku je okrem iného aj úmyselné poškodenie alebo zničenie cudzieho majetku, ak škoda nepresahuje výšku minimálnej mesačnej mzdy. Za tento priestupok je možné uložiť peňažnú pokutu do 10 000 Sk.

Novelou priestupkového zákona od októbra roku 2002 došlo k zmene legislatívy. Priestupky spáchané medzi blízkymi osobami sa budú prejednávať z úradnej povinnosti. Na prejednanie priestupkov proti občianskemu spolunažívaniu (okrem ublíženia na cti) i priestupkov proti majetku sa **nevyžaduje súhlas postihnutej osoby**.

Trestné činy

V prípadoch, keď násilie dosiahne závažné formy a intenzitu, možno takéto správanie hodnotiť ako trestný čin, ktorým sa zaoberajú tzv. orgány činné v trestnom konaní (policajné orgány, prokuratúra, súdy). Vzhľadom na závažnosť týchto skutkov sa – v porovnaní s priestupkami – za **trestné činy** ukladajú prísnejšie tresty, spravidla vo forme odňatia slobody v nápravno-výchovnom ústave.

Ten, kto týra blízku osobu⁵ alebo toho, kto je v jeho starostlivosti alebo výchove, sa potresce trestom odňatia slobody od troch do ôsmich rokov a zároveň s týmto trestom mu môže byť uložený aj trest zákazu činnosti (napr. zákaz výkonu pestúnskej starostlivosti).

K týraniam podľa Trestného zákona (§ 208) môže dôjsť napr. spôsobovaním fyzického alebo psychického utrpenia opakovaným bitím, citovým vydieraním alebo iným správaním ohrozujúcim fyzické alebo psychické zdravie, neoprávneným zatváraním, nadmerným vyvolávaním strachu, iným neodôvodneným trestaním a podobne. Môže ísť aj o opakované neoprávnené odopieranie stravy, základného ošatenia, základnej hygieny, zdravotnej starostlivosti alebo bývania, nútenie k žobraniam, vykonávaniam neprimeraných prác alebo vystavovanie vplyvu škodlivých látok.

U týraných žien dochádza okrem psychického nátlaku často aj k viditeľným fyzickým zraneniam. K spáchaniu trestného činu **ublíženiam na zdraví** dochádza vtedy, ak sú poranenia vážnejšie a bránia obeti v obvyklom spôsobe života. Spravidla sa hovorí o pracovnej neschopnosti v rozsahu minimálne 7 dní. Toto kritérium však nemusí byť jediným meradlom. V závislosti od závažnosti poranenia sa pohybuje aj výška trestu, ktorú ukladajú súdy za tento druh trestných činov.

Správanie násilníka, ktorý obmedzuje svoju manželku, prípadne inú blízku osobu v slobodnom rozhodovaní, kde sa bude zdržiavať, zatvára ju v byte, znemožňuje jej vystúpiť z auta, zamyká ju v miestnosti, bráni jej v pohybe alebo zvierajú v náručí, možno hodnotiť ako páchanie trestného činu obmedzovania osobnej slobody. Dĺžka **obmedzenia slobody** pritom nie je rozhodujúca, môže ísť aj o obmedzenie na krátky čas.

Trestný zákon predvída aj situácie, keď dochádza k obsadeniu alebo užívaniu domu, bytu alebo nebytového priestoru bez oprávnenia, alebo k bráneniu inému v užívaní týchto priestorov (tzv. **neoprávnený zásah do práva k domu, bytu alebo nebytovému priestoru**). Právo na užívanie domu či bytu totiž nezávisí len od príbuzenských vzťahov alebo uzavretia manželstva. Ak sú vlastníkami bytu obaja manželia, potom bránenie v užívaní bytu, prípadne obsadenie bytu

dospelými deťmi je v rozpore so zákonom. Ani skutočnosť, že dospelé deti majú v byte zapísaný trvalý pobyt, nehrá pritom žiadnu rolu. Záznam o trvalom pobyte totiž plní iba evidenčnú funkciu a neviaže sa naň právo na užívanie bytu či iných obytných priestorov. Rovnaká situácia nastane v prípade, ak sa rozvedený manžel alebo manželka, s ktorým manželka nežije, pokúša brániť v užívaní bytu, ktorého nie je vlastníkom alebo spoluvlastníkom. Neoprávnené vniknutie do domu alebo bytu iného vlastníka alebo neoprávnené zotrvanie v byte či dome sa považuje za trestný čin **porušovania domovej slobody**.

Rovnako slovné vyhrážky usmrtením, ťažkou ujmom na zdraví alebo inou ujmom (unesením dieťaťa, ublížením na zdraví dieťaťa, podpálením domu a iné) sú trestným činom vtedy, ak sú spôsobilé vyvolať u dotknutej osoby, vzhľadom na jej psychický stav a charakter vyhrážok, dôvodnú obavu.

Za trestný čin **vydierania** sa považuje nútenie iného násilím, pod hrozbou násillia alebo pod hrozbou inej ťažkej ujmy, aby niečo vykonal, nevykonal alebo aby niečo strpel (odovzdanie peňazí, poskytnutie stravy, zabraňovania stretávať sa alebo rozprávať s konkrétnymi ľuďmi). Trestným činom je i správanie násilníka, ktorý zneužije tieseň alebo závislosť svojej obete, aby niečo vykonala, prípadne nevykonala.

Časté je násillie medzi manželmi a životnými partnermi v sexuálnej oblasti. Donútenie k pohlavnému styku alebo iným sexuálnym praktikám násilím alebo hrozbou násillia je trestným činom aj medzi manželmi. **Znásillenie alebo iné druhy sexuálneho násillia** sú však vzhľadom na častú neexistenciu svedkov či iných dôkazov ťažko preukázateľné. Za **pohlavné zneužívanie** osôb mladších ako pätnásť rokov zákon určuje trest odňatia slobody od troch do desiatich rokov.

3. Pravidlá trestného stíhania

Právny poriadok Slovenskej republiky pri preverovaní trestných činov a trestnom stíhaní stojí na tzv. zásade oficiality. To znamená, že všetky trestné činy, o ktorých má polícia alebo prokuratúra vedomosť, či už z vlastnej činnosti alebo na základe podnetov občanov, sú orgány činné v trestnom konaní povinné prešetriť. Ak sú dôvody, sú povinné potrestať ich páchatel'ov. Novelizáciou starého Trestného zákona v roku 2002 sa postupne zredukoval počet trestných činov, pri ktorých bolo trestné stíhanie podmienené súhlasom poškodeného. Nový Trestný zákon účinný od januára roku 2006 túto úpravu prebral. Súhlas poškodeného na začatie trestného stíhania a pokračovanie v ňom sa medzi blízkymi osobami už napríklad vyžaduje iba pri ublížení na zdraví z nedbanlivosti. Pri slovných vyhrážkach usmrtením, ťažkou ujmom na zdraví, obmedzovaní osobnej slobody, vydieraní, pri trestnom čine znásillenia medzi manželmi a ani pri týraní blízkych a zverených osôb sa **súhlas poškodeného nevyžaduje**.

Súhlas môže poškodený/poškodená vziať kedykoľvek späť, a to až do vtedy, kým sa odvolací súd odoberie na záverečnú poradu. Súhlas vzatý späť možno znovu udeliť, iba ak z okolností prípadu je zrejmé, že späťvzatie súhlasu bolo vykonané v tiesni pod vplyvom vyhrážky, nátlaku, odkázanosti alebo podriadenosti. Do roku 2006, kedy nadobudol účinnosť nový Trestný zákon, nebolo možné, aby poškodený znovu udelil súhlas, ktorý vzal späť. Nový Trestný zákon však možnosť opakovaného udelenia súhlasu umožňuje, aby sa predchádzalo zneužívaniu slabšieho postavenia poškodeného, strachu pred pomstou, či podľahnutiu vyhrážkam zo strany násilníka. Ak je z okolností prípadu nesporné, že súhlas poškodený znovu neudelil iba preto, že je v tiesni alebo mu je vyhrázané, má sa za to, že súhlas udelil.

Častou a dôležitou otázkou je zodpovednosť iných, tretích osôb, ktoré majú vedomosť o násillí v rodine, týraní, pohlavnom zneužívaní detí, prípadne iných trestných činoch. Zákony

Slovenskej republiky neustanovujú povinnosť oznamovať každý trestný čin. Pri závažných trestných činoch však za neoznámenie, prípadne neprekazenie trestného činu nesie osoba, ktorá o páchaní alebo príprave trestného činu vedela, trestnoprávnu zodpovednosť.

Povinnosť prekaziť páchanie trestného činu alebo oznámiť, že bol spáchaný trestný čin existuje aj v prípade týrania blízkej osoby a zverenej osoby, ak bola spôsobená ťažká ujma na zdraví, tiež v prípade ublíženia na zdraví s následkom ťažkej ujmy, znásilnenia, sexuálneho násillia či sexuálneho zneužívania. Túto povinnosť zákon zmierňuje pre osoby, ktoré by oznámením o trestnom čine mohli mať odôvodnené obavy o svoj život, zdravie alebo život a zdravie svojich blízkych osôb. Rovnako v prípade, keď by mohli spôsobiť nebezpečenstvo trestného stíhania sebe alebo blízkej osobe. Oznamovacia povinnosť pod hrozbou trestného stíhania sa teda netýka priamych obetí trestných činov, rodinných príslušníkov, ak však ide napr. o učiteľa, suseda, spolužiaka či psychológa, ktorí sa dozvedia o páchaní trestného činu, spravidla majú povinnosť oznámiť to polícii, prípadne prokuratúre.

3.1. Ohlasovanie trestných činov – komunikácia s políciou

Pri ohrození obeť násillím je polícia prvým štátnym orgánom, ktorý môže zasiahnuť. Časté sú situácie, keď žena ohrozená násillím zo strany muža okamžite telefonicky privolá políciu. Policajt okrem požadovania vysvetlenia od prítomných osôb môže páchatel'a vyzvať, aby sa dostavil (hoci aj okamžite) na podanie vysvetlenia na policajnú stanicu, kde spíše úradný záznam. Ak polícia zo situácie zistí, že násillník ohrozuje život, zdravie alebo majetok svoj alebo iných osôb, alebo je páchatel' násillný a dá sa očakávať, že bude v násillnostiach pokračovať, má polícia právo ho **zaisťiť** na policajnej stanici. Ak je dôvod (je zjavné ohrozenie obeť a sú k dispozícii záznamy alebo iné dôkazy o tom, že je páchaný trestný čin), polícia je oprávnená násillníka zadržať a v súlade s Trestným poriadkom odovzdať vec prokurátorovi, aby mohol podať návrh na vzatie do väzby.

Pre obeť násillného správania je dôležité trvať na tom, aby bol **o každom skutku vykonaný úradný záznam**, prípadne žiadať, aby sa zápisnica o podaní vysvetlenia urobila ihneď na policajnej stanici. Ak by sa obeť pri návrate domov cítila ohrozená, môže požiadať o asistenciu polície. Záznamy polície môžu slúžiť aj ako dôležitý podklad na prípadné podanie návrhu na vydanie predbežného opatrenia o zákaze zdržiavať sa v byte.

V prípadoch, ak je v situácii ohrozenia aj dieťa, polícia zároveň kontaktuje Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny. Môže tiež priamo podať návrh na súd, ktorý môže rozhodnúť o umiestnení dieťaťa do ústavnej starostlivosti, prípadne o obmedzení či pozbavení rodičovských práv.

Ak je ohrozené zdravie, nemožno zabudnúť ani na nevyhnutné lekárske vyšetrenie. Hoci majú zranenia aj menší charakter, či už u detí alebo dospelých osôb (škrabance, modriny), vždy je potrebné zájsť za lekárom a uviesť, ako k poraneniu došlo. Lekárska správa je dôležitý dôkaz nielen pri preukazovaní spáchania trestného činu či priestupku, ale aj pri riešení majetkových vzťahov (otázka užívania bytu) a pri zverovaní detí do rodičovskej starostlivosti súdom.

Oznámenie o trestnom čine alebo priestupku je možné podať aj písomne na polícii, prípadne na prokuratúre. Pri oznamovaní trestného činu alebo priestupku nie je nevyhnutné ovládať presnú kvalifikáciu, názov trestného činu – ich posúdenie je úlohou polície a ostatných orgánov činných v trestnom konaní. Je však dôležité, aby bola ohlasovaná udalosť presne špecifikovaná dňom, miestom, presným popisom udalostí a prítomných osôb.

Ohlásenia na polícii, rovnako ako lekárske záznamy, je dôležité zaobstarať zakaždým, keď dôjde k incidentu. Pre posudzovanie závažnosti trestných činov, ako aj potrieb iných opatrení (zbavenie rodičovských práv, zrušenie spoločného nájmu bytu a pod.), je dôležité aj posúdenie intenzity páchaného psychického a fyzického násillia.

Osobitnými zmenami zákonov účinnými od roku 2003 bola snaha dosiahnuť komplexné riešenie problematiky domáceho násillia na Slovensku. Nová úprava vo výraznej miere posilnila postavenie obetí domáceho násillia a dáva im účinné prostriedky ochrany ich práv. Úplné dosiahnutie ochrany obetí domáceho násillie však bude možné len vtedy, ak tiež policajné a ostatné štátne orgány účinne využijú svoje právomoci a právna úprava chrániaca tieto obeť bude dôsledne dodržiavaná.

3.2. Ochrana pred domácim násillím v iných štátoch

Formy prevencie domáceho násillia i trestania zaň majú v rôznych štátoch odlišné podoby a vyznačujú sa rôznymi prístupmi. Od prísnych sankcií a zásadných opatrení už v počiatkoch, keď sa preukáže, že k domácemu násilliu dochádza, cez ľahostajnú prax štátnych orgánov, až po resocializačné programy organizované štátom, v ktorých namiesto trestov za násillné správanie nastupuje terapia pod dohľadom odborníkov.

V susednom Rakúsku je od roku 1996 účinný zákon, ktorý chráni obeť domáceho násillia v omnoho vyššej miere než u nás. Už pri návšteve polície v byte, kde je zjavné, že došlo k násilliu alebo vyhrážaniu násillím, má polícia oprávnenie vykázat' násillníka z bytu. Zároveň je povinný odovzdať polícii kľúče. Má právo vziať si so sebou veci osobnej potreby. Toto opatrenie môže trvať 14 dní a môže sa predĺžiť až na tri mesiace, ak obeť podá návrh na súd na vydanie predbežného opatrenia, v ktorom môže súd uložiť násillníkovi okrem zákazu zdržiavať sa v spoločnom byte aj zákaz zdržiavať sa v jeho okolí, alebo v miestach, kde sa rodinní príslušníci pohybujú (škôlka, pracovisko a pod.). Takýto zákaz súd vydá, ak obeť násillia slúži spoločný byt ako jediná možnosť bývania. Často je totiž práve žena s deťmi v situácii, že nemá kam od násillia páchaného v spoločnom bývaní uniknúť.

Iný prístup predstavuje projekt v štáte Minnesota v Spojených štátoch amerických, kde je možné páchatel'a okamžite vziať do väzby na 24 hodín, ak obeť vykazuje viditeľné zranenia alebo je vysoká pravdepodobnosť, že bolo použité násillie či vyhrážky. Polícia zároveň oboznámi so situáciou ženský dom, ktorý sa následne s postihnutou ženou skontaktuje a poskytne jej potrebné poradenstvo, prípadne ubytovanie. Páchatel'a potom vypočuje súd, **ktorý ho v závislosti od jeho postoja k činu môže odsúdiť alebo mu nariadiť účasť v sociálnom tréningu trvajúcim 26 týždňov.** Ak páchatel' chýba na tréningoch viac ako dva razy alebo ak znova dôjde k násilliu, zastavené trestné stíhanie sa opäť obnoví a násillník môže ísť do väzenia až na 90 dní. V prípade, ak ženy nechcú podávať trestné oznámenia, sú spoločenskými inštitúciami upozorňované na existenciu tohto intervenčného projektu proti domácemu násilliu a povzbudzované, aby ho využili.

3.3. Kde ešte možno hľadať pomoc – na koho sa v prípade násillia obrátiť?

Pomoc obetiam násillia majú v pôsobnosti:

- orgány miestnej štátnej správy – úrady práce, sociálnych vecí a rodiny,
- obce,

- neštátne subjekty, čo sú fyzické alebo právnické osoby, ktoré vykonávajú sociálne poradenstvo, sociálnu pomoc, napr. pomoc obetiam domáceho násillia, a vykonávajú túto činnosť na základe povolenia⁶.

Kompetencie týchto subjektov upravuje zákon č. 195/1998 Z.z. o sociálnej pomoci a zákon č. 305/2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele, ktoré upravujú spôsoby pomoci a zariadenia, v ktorých sa takáto pomoc poskytuje. Podľa týchto zákonov sa pomoc poskytuje v zariadeniach ako sú napr. detské domovy, domovy osamelých rodičov, útulky a krízové strediská, alebo sa pomoc poskytuje ambulantným spôsobom.

Medzi ďalšie inštitúcie, ktoré môžu obetiam pomôcť, patria pedagogicko-psychologické poradne, diagnostické centrá, mimovládne organizácie – občianske združenia, spolky, neziskové organizácie poskytujúce verejnoprospešné služby, ktorým túto činnosť umožňujú iné zákony.⁷

Úrady práce, sociálnych vecí a rodiny

Na Slovensku existuje spravidla v každom okrese úrad práce, sociálnych vecí a rodiny, ktorému zo zákona vyplýva povinnosť starať sa o deti, mládež a rodinu. Tieto úrady sú štátne orgány s najširšou pôsobnosťou v oblasti starostlivosti o deti a rodinu.

Úrady práce, sociálnych vecí a rodiny poskytujú poradensko-psychologické služby pre dieťa, plnoletú fyzickú osobu a rodinu. Ak sa obeť násillia obráti na úrad práce, sociálnych vecí a rodiny, pracovníci a pracovníčky sú povinné poskytnúť informácie o možnostiach riešenia problému, možnostiach zabezpečenia prístrešia, o pomáhajúcich zariadeniach a ďalších inštitúciách.

Úrady práce, sociálnych vecí a rodiny poskytujú aj tzv. sociálnoprávnu ochranu a sociálnu kuratelu. Sociálni pracovníci a pracovníčky úradu majú právo kontrolovať, či sú zabezpečené záujmy zvereného dieťaťa a sú povinné dbať na to, aby nedochádzalo k ohrozovaniu alebo porušovaniu ich práv. Pri výkone svojich kompetencií (napr. ako kolízny opatrovník) úrad zisťuje rodinné pomery, bytové pomery a sociálne pomery dieťaťa. Ak rodič zneužíva svoje rodičovské práva a povinnosti najmä týraním, zneužívaním, zanedbávaním maloletého dieťaťa alebo iným zlým zaobchádzaním s maloletým dieťaťom, alebo výkon rodičovských práv a povinností napriek predchádzajúcim upozorneniam závažným spôsobom zanedbáva, úrad podá súdu návrh na úpravu výkonu rodičovských práv a povinností, najmä navrhuje, komu má súd zveriť dieťa do starostlivosti a ako má každý z rodičov prispievať na jeho výživu, prípadne navrhne zverenie dieťaťa do výchovy alebo starostlivosti iného občana než rodiča alebo do ústavnej starostlivosti. Okrem toho úrad spisuje a podáva súdu návrhy a podnety vo veciach výchovy a výživy dieťaťa a rovnako sa zúčastňuje na trestnom konaní proti mladistvým.

Obec

Obec podobne ako úrad práce, sociálnych vecí a rodiny vykonáva v rámci svojej pôsobnosti poradenstvo pri riešení rodinných problémov. Obec poskytuje pomoc dieťaťu v naliehavých prípadoch, najmä ak je ohrozený jeho život, zdravie alebo priaznivý psychický vývin, fyzický vývin a sociálny vývin a dieťaťu alebo plnoletej fyzickej osobe ohrozenej správaním člena rodiny, členov rodiny alebo správaním iných fyzických osôb. Týmto obetiam poskytuje pomoc pri zabezpečovaní prístrešia, ak by bol ich život alebo zdravie v doterajšom prostredí vážne

ohrozené. Informuje tiež o zariadeniach, inštitúciách a mimovládnych organizáciách v regióne, ktoré sa danou problematikou zaoberajú.

Aby bola práca jednotlivých orgánov čo najefektívnejšia, je veľmi dôležitá spolupráca medzi obcou, úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny a súdmi. Obec vykonáva napr. opatrenia zamerané na predchádzanie vzniku porúch psychického vývinu, fyzického vývinu a sociálneho vývinu detí alebo vyhľadáva fyzické osoby, ktorým by bolo možné zveriť dieťa do starostlivosti.

Zariadenia sociálnych služieb

1. Krízové strediská

Krízové stredisko je dočasným zariadením sociálnych služieb a miestom prvého kontaktu. Je to vlastne záchytné stredisko v prípade akútneho ohrozenia zdravia, života a riadnej výchovy maloletého. Krízové stredisko zabezpečuje opatrenia na obmedzenie a odstraňovanie negatívnych vplyvov, ktoré ohrozujú psychický vývin, fyzický vývin alebo sociálny vývin dieťaťa a plnoletej fyzickej osoby, ak sa dieťa, rodina alebo plnoletá fyzická osoba nachádza v krízovej životnej situácii.

Napríklad ponúka pomoc dieťaťu, rodičom alebo inej plnoletej fyzickej osobe pri riešení výchovných problémov alebo rodinných problémov, sleduje negatívne vplyvy pôsobiace na dieťa a rodinu, zisťuje príčiny ich vzniku a vykonáva opatrenia na obmedzenie pôsobenia nepriaznivých vplyvov, alebo organizuje alebo sprostredkuje účasť na programoch zameraných na pomoc deťom a plnoletým fyzickým osobám ohrozeným správaním člena rodiny.

Na nariadenie súdu sa v stredisku vykonávajú aj predbežné opatrenia, ktoré predchádzajú nariadeniu ústavnej starostlivosti alebo inej náhradnej starostlivosti. Predbežné opatrenie možno vykonávať aj v profesionálnej rodine, ktorá poskytuje starostlivosť dieťaťu vo svojom vlastnom prirodzenom rodinnom prostredí. Do krízového strediska je možné prijať dieťa aj na základe písomnej alebo ústnej žiadosti rodiča alebo inej osoby zodpovednej za výchovu maloletého.

Krízové strediská môžu byť štátne alebo neštátne, pobyt v nich je bezplatný.

2. Domovy pre osamelých rodičov

Domovy pre osamelých rodičov poskytujú bývanie a poradenstvo osamelému rodičovi alebo osamelému rodičovi s maloletým dieťaťom v prípadoch ohrozenia života alebo zdravia. Pobyt možno poskytnúť aj osamelej tehotnej žene, ktorá sa ocitla v sociálnej núdzi spôsobenej stratou rodinného prostredia. Domovy neposkytujú útočisko bezdetným ženám a ženám s dospelými deťmi.

3. Útulky

V útulku možno poskytovať starostlivosť občanom a občiankam, ktorí sú bez prístrešia, ako aj osobám, na ktorých je páchané násilie osobou, s ktorou obeť žije v spoločnej domácnosti. V útulku sa poskytuje prístrešie, zaopatrenie, poradenstvo, sociálna prevencia, stravovanie. Útulky spravidla zriaďuje obec a samosprávny kraj.

4. Detské domovy

Do detských domovov – presnejšie do ústavnej starostlivosti – sa umiestňujú deti a mládež, ktorí nemajú rodičov alebo rodičia sa o ne nechcú či nemôžu starať. Ústavnú starostlivosť nariaďuje súd. Dôvodom umiestnenia detí je zanedbávanie starostlivosti, týranie a pohlavné zneužívanie, závislosť rodičov od návykových látok, trestná činnosť detí alebo zanedbávanie povinnej školskej dochádzky. Deťom sa v detskom domove poskytuje rôznorodá starostlivosť. Pozostáva z liečebno-výchovnej starostlivosti, výchovy či inej nevyhnutnej starostlivosti, no i zo zabezpečenia úschovy cenných vecí. Poskytovanie starostlivosti dieťaťu v detskom domove trvá najdlhšie do 25. roku veku dieťaťa.

V detskom domove sa starostlivosť vykonáva buď v profesionálnej rodine, ktorá môže vykonávať starostlivosť v dome alebo v byte, ktoré sú vymedzenou časťou detského domova alebo vo vlastnom dome alebo byte, alebo sa starostlivosť poskytuje v detskom domove v samostatných skupinách. Vykonávanie starostlivosti v profesionálnej rodine má prednosť pred jej vykonávaním v samostatných skupinách.

3.4. Ďalšie inštitúcie

Pedagogicko-psychologické poradne a centrá poradensko-psychologických služieb poskytujú poradenstvo a terapiu deťom, mládeži, jednotlivcom a rodinám pri výchovných, osobných a rodinných problémoch.

Centrum poradensko-psychologických služieb (CPPS) je riadené Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny SR a poskytuje pomoc každému pri riešení rôznych krízových situácií. Pomáha napríklad drogovo závislým, manželom pred rozpadom vzťahu, nepľnoletým snúbencom, manželom v krízovom štádiu manželstva, obetiam partnerského i domáceho násillia a sexuálneho zneužívania. CPPS tvorí sieť 46 územných a 12 detašovaných pracovísk vo všetkých regiónoch Slovenska⁸. Prvý kontakt sprostredkúva sociálny pracovník alebo pracovníčka, ktorá po vstupnom pohovore objednáva klienta (klientku) k odborníkovi (odborníčke).

Pedagogicko-psychologické poradne poskytujú psychologickú, výchovnú a preventívnu starostlivosť deťom a mládeži od 3 rokov až po ukončenie školskej dochádzky, resp. prípravy na povolanie. Zameriavajú sa aj na osobitné skupiny, na deti týrané, zneužívané a zanedbané. Pedagogicko-psychologická poradňa poskytuje poradenstvo pri výchove, problémoch s učením, poskytuje psychoterapeutickú starostlivosť, konzultácie deťom, ich zákonným zástupcom a pedagógom a podobne.

Psychologické vyšetrenie nemožno vykonať bez súhlasu zákonného zástupcu, preto aj správy o psychologickom vyšetrení môžu byť pre školy, orgány štátnej správy v školstve a pre zariadenia starostlivosti o deti a mládež vypracované a predložené len so súhlasom zákonného zástupcu. V prípadoch, ak je duševné zdravie dieťaťa vážne ohrozené, možno dieťaťu poskytnúť okamžitú pomoc a vykonať vyšetrenie aj bez súhlasu zákonného zástupcu, zákonný zástupca však musí byť o tom bezodkladne upovedomený. Súhlas rovnako nie je potrebný v prípadoch, ak súd rozhodol o obmedzení alebo pozbavení rodičovských práv alebo súvislosti s vyšetrovaním trestnej činnosti. Pri problémoch s násillím je možné do týchto poradní zatelefonovať (aj bez uvedenia mena) a informovať sa, aké sú možnosti pomoci. Samozrejme, možno prísť aj osobne. Tieto poradne sú určené najmä deťom a mládeži. Nachádzajú sa pri školách v každom okresnom a krajskom meste.

Diagnostické ústavy

Diagnostické ústavy poskytujú na prechodné obdobie výchovnú starostlivosť deťom a mládeži v prípadoch, ako sú: problémy v rodine, užívanie drog, alkoholu, záškoláctvo, úteky z domova, agresivita, zneužívanie, týranie, zlyhanie rodiny alebo iné ohrozenie zdravia alebo vývoja dieťaťa. O umiestnenie v diagnostických centrách môžu požiadať zákonní zástupcovia alebo úrad práce, sociálnych vecí a rodiny. Diagnostické centrá sa rozdeľujú na podľa veku dieťaťa na detské diagnostické ústavy a diagnostické ústavy pre mládež.⁹ Diagnostické centrá poskytujú deťom psychologickú, psychoterapeutickú, výchovnú a zdravotnú starostlivosť. Do diagnostického centra sú umiestňované deti od troch do osemnástich rokov. Diagnostické ústavy vykonávajú komplexné vyšetrenie, ktoré trvá spravidla 8 týždňov. Na základe tohto vyšetrenia rozmiestňujú mládež buď do detských domovov¹⁰, alebo do osobitných výchovných zariadení¹¹.

Poradne pre ženy

Na Slovensku vzniklo niekoľko špeciálnych poradní pre týrané ženy, všetky sú neštátne a prevádzkované ženskými mimovládnyimi organizáciami. Poskytujú ženám krízovú pomoc, sociálnoprávne, právne a psychologické poradenstvo a terapiu. Spolupracujú s lekármi a zdravotníckymi zariadeniami. Pomoc poskytujú aj telefonicky.

Azylové domy

Azylové domy sú zariadenia poskytujúce útočisko týraným a zneužívaným ženám, ktoré potrebujú ochranu a pomoc, ako aj čas a priestor na premyslenie si a riešenie krízovej situácie.

Bližšie informácie je možné získať v mimovládnych organizáciách, ktoré sa špecializujú na poskytovanie pomoci týraným ženám.

4. Adresár inštitúcií

4.1. Organizácie poskytujúce krízovú intervenciu

Fenestra, Košice

055/625 6237 – od 9.00–17.00, 0905/204 414 – non-stop

fenestra@fenestra.sk

<http://www.fenestra.sk>

Pro Familia, Humenné

057/7757773 alebo 057/7754417

profamiliahe@nexta.sk

Pro Familia, Martin

043/4220853

profamiliamt@nexta.sk

Aliancia žien, Bratislava

0903/519 550

aliancia.zien@internet.sk

Podisea, Banská Bystrica

0905/316 162

podisea@centrum.sk

4.2. Organizácie poskytujúce pomoc obetiam násilia

Brána do života, Bratislava

02/6241 04 68-9

branadozivota@post.sk

Centrum Nádej, Bratislava

02/6224 9914, 6224 7887, 0905/463 425

nadej@gtsi.sk

Domov pre týrané ženy, Bratislava

02/4446 0606

Azylové ubytovanie, Bratislava

02/6224 7877

Detské centrum Kľúčik, Bratislava

02/5441 1461, 02/6345 2030, 0904/609 247

ozdck@centrum.sk

Detský fond SR, Bratislava

02/4333 7825

Krízové centrum rodiny Slonad, Bratislava

02/5441 5991, 5729 7245

Labyrint, Bratislava

02/45524288

Nadácia Pomoc deťom v ohrození, Bratislava

02/5931 7185

<http://www.pomocdetom.sk>

Návrat, Bratislava

02/5244 4361, 02/5249 9276

Pomoc obetiam násilia, Bezručova 6, Bratislava

02/5293 2194

linkapomoci@stonline.sk

<http://www.pomocobetiam.sk/>

Áno pre život, n. o., Rajecké Teplice

041/5494 950, 041/5498 094

apz@nexta.sk

Azylový dom Emauzy, Holíč (Križovatky, n. f.)

034/668 3110 alebo 0907/899 271

krizovatky@ba.telecom.sk

Centrum pre rodinu, Trnava
033/5513 737

Centrum prevencie a pomoci Dafne, Žilina
041/7631 222
unia.dafne@caramail.com

Detské krízové centrum Náruč, Žilina
041/5166 543-4, 0905/988 800
naruc@nexta.sk

Gradus, Žilina
041/5622 175

Krízové centrum Dúha, Čadca, Milošova 445
041/4335311

Návrat Žilina, Žilina
041/7234 273

Pomoc deťom v kríze
041/5682 509

Pomoc obetiam násilia, Trhová 2, Trnava
0907/380 642
<http://www.pomocobetiam.sk/>

Slonad – Centrum Slniečko, n. o., Nitra
037/6585 190, 037/658 5222
centrumslniecko@post.sk

SKC Dotyk, Beckov
032/7777 216, 0904/172 389, 0908/714 762, 0908/207 230

Ženy Kysúc - Maják pre ženy, n. f., Čadca
041/4334 898, fax 433 48 98
zeny_kysuc@nexta.sk

Krízové centrum Slonad – Srdiečko, Banská Bystrica
048/4135 502, 4131 336

Návrat, Banská Bystrica
048/4143 897

Pomoc obetiam násilia, Dolná Strieborná 2, Banská Bystrica
0905/308 683
<http://www.pomocobetiam.sk/>

Krízové centrum Mymamy, Prešov
051/7722 211, 0903/617 065
apolonia.s@centrum.cz

Návrat Prešov, Prešov
051/7737 189, 051/7711 679

Pomoc rodine , Michalovce
056/6884 473

4.3. Krízové linky a linky dôvery

Linka pomoci obetiam násilia
0850/111 321
linkapomoci@stonline.sk
<http://www.pomocobetiam.sk/>

Policajná linka dôvery
02/5557 1110

Linka dôvery
02/4446 0606

Linka Nezábudka
0800/11 00 22

Detská linka záchrany, dispečing Bratislava
0800/123 232

Detská linka záchrany, Banská Bystrica
0820/434 343

Linka detskej dôvery, Košice
048/4146 777

Linka dôvery, Bratislava
02/4446 0606

Linka dôvery, Humenné
057/7754 749

Linka dôvery, Nitra
037/6523 222

Linka dôvery, Košice
055/6441 155

Linka dôvery, Prešov
051/7731 000

Linka detskej istoty (Unicef)
0800/112 112
ldi@unicef.sk

4.4. Adresy ďalších zariadení a inštitúcií

internetová stránka

Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

<http://www.employment.gov.sk>

5. Poznámky

¹ Dohovory sú medzinárodné zmluvy uzatvárané medzi štátmi, ktoré sa po splnení stanovených podmienok stávajú súčasťou ich právneho poriadku. T. j. každý v danom štáte musí takýto dohovor (zmluvu) dodržiavať rovnako ako akýkoľvek iný právny predpis. Podmienkou prijatia dohovoru môže byť napr. podpísanie zmluvy, výmena listín medzi štátmi, ratifikácia (prijatie, schválenie, čím štát prejavuje svoj súhlas s tým, že bude viazaný zmluvou). Dohovory prijaté Slovenskou republikou sa uverejňujú v Zbierke zákonov, stávajú sa súčasťou nášho právneho poriadku a platia rovnako ako zákony.

² Deklarácia predstavuje akúsi formu uznesenia, vyhlásenia medzinárodnej organizácie alebo konferencie. Deklarácia môže napr. obsahovať zásady, ktorými sa účastníci medzinárodnej konferencie hodlajú riadiť vo svojej zahraničnej politike, môže tiež potvrdzovať alebo vyhlásovať to, čo účastníci považujú za platné právo. Štát je spravidla povinný deklaráciu dodržiavať, nie je však možné si dodržiavanie vynútiť, je to skôr politický záväzok štátu. Texty deklarácií je možné získať na príslušnom ministerstve, internetových stránkach inštitúcií a pod.

³ Do bezpodielového spoluvlastníctva manželov patrí všetko, čo manželia nadobudli počas trvania manželstva okrem dedičstva, darov a vecí osobnej potreby.

⁴ O nedbanlivostné konanie ide vtedy, ak chýba úmysel páchatel'a, ktorý však neurobil vzhľadom na svoje osobné pomery všetko, aby poškodeniu zdravia zabránil.

⁵ Blízkou osobou sa rozumie príbuzný v priamom pokolení, adoptované deti a adoptívni rodičia, súrodenec, manžel. Iné osoby v rodinnom pomere alebo obdobnom pomere sa pokladajú za blízke osoby, ak je medzi nimi taký druh citových, resp. iných väzieb, pri ktorých by jedna z osôb pociťovala ujmu druhej ako vlastnú.

⁶ Ak sa napr. mimovládna organizácia alebo jednotlivец rozhodne poskytovať pomoc obetiam domáceho násillia podľa zákona o sociálnej pomoci, musí predložiť: projekt, akou formou bude pomoc realizovať, údaje o priestoroch, personálnych, materiálnych, finančných podmienkach. Osoba, ktorá bude pomoc realizovať, musí mať odbornú spôsobilosť, trojročnú prax a musí byť bezúhonná. O vydaní povolenia rozhoduje Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR.

⁷ Vyhláška MŠ SR č. 43/1996 Z. z. o podrobnostiach o výchovnom poradenstve a poradenských zariadeniach, zákon č. 279/1993 o školských zariadeniach, zákon č. 83/1990 o združovaní občanov, zákon č. 213/1997 o neziskových organizáciách poskytujúcich verejnoprospešné služby a pod.

⁸ Stav k októbru 2005.

⁹ Zákon č. 279/1993 o školských zariadeniach.

¹⁰ Ak diagnostický ústav zistí, že vývoj dieťaťa v domácom prostredí by mohol byť ohrozený, na základe rozhodnutia súdu ho umiestni do detského domova – do tzv. ústavnej výchovy.

¹¹ Ak sa zistia nedostatky v sociálnej prispôsobivosti, osobných vlastnostiach, charakterovom vývine, umiestnia dieťa alebo mladistvého do reedukačného domova pre deti alebo mládež (známeho aj ako „polepšovňa“).